

Una economia inflada

Robert B. Reich

La força de treball tradicional està en crisi. Els sous, que augmentaven amb els guanys de la productivitat durant les dècades centrals del segle XX, ja no creixen al mateix ritme. Els ingressos de les famílies són cada vegada més grans, però només pel fet que les dones s'han posat a treballar i tothom hi esmerça més hores. La pèrdua del lloc de feina sovint implica també una pèrdua de l'assegurança sanitària i de la pensió contributiva.

A més, tenint en compte les crisis del petroli, els huracans i les bombolles immobiliàries, els consumidors preocupats pels seus llocs de feina i pels seus sous no estaran gaire disposats a adquirir béns i serveis, amb la qual cosa la recuperació econòmica se'n va en orris. Aquesta nova sensació d'inseguretat que s'ha creat, però, socava, a més, els nostres interessos nacionals, en aspectes menys previsible, perquè fa esclatar la resistència política al canvi econòmic, i això té unes repercussions que van més enllà de l'economia.

Fa quaranta anys, el Congrés dels Estats Units va aprovar per una àmplia majoria els acords de lliure comerç, perquè els legisladors creien que així ajudaven els consumidors americans i promovien l'estabilitat global. Però, a mesura que la inseguretat salarial i laboral han anat augmentant, ha decaïgut el suport al lliure comerç.

El Tractat de Lliure Comerç Nord-americà, que es va aprovar l'any 1993, va ser un os molt dur de rosegat per a l'administració Clinton. Encara ho ha estat més, per al president Bush, el Tractat de Lliure Comerç amb l'Amèrica Central, que inclou una zona geogràfica bastant més petita i menys poblada.

La inseguretat creixent dels treballadors també posa en perill el sistema de defensa nacional i lliga el Pentàgon de peus i mans. No pot dedicar més pressupost de defensa a lluitar contra el terrorisme, com a conseqüència dels temors que desperta als EUA la pèrdua de llocs de feina. Cal comparar això amb la relativa facilitat amb què el Pentàgon va desviar els diners que havia gastat en la Segona Guerra Mundial a finançar la guerra freda, ara fa més de cinquanta anys.

Les darreres recomanacions en matèria de tancament de les bases militars van alçar molta polseguera i van obligar la Comissió per al Tancament de les Bases a retirar-se. El president de la comissió, per tal de justificar la decisió de no tancar l'Estació Aèria de les Cascades del Niàgara, va al·legar que aquella base figurava en segon lloc a la llista d'empreses amb més empleats de tot Nova York oest.

Finalment, s'ha de tenir en compte l'excés de despesa que ja ha estat inclosa al pressupost federal. Potser sí que els republicans s'oposen, col·lectivament, a la despesa excessiva, però com a legisladors individuals n'han generat més que qualsevol altre Congrés de la història.

La nova llei de transports, que costarà uns 286.000 milions de dòlars, està farcida amb 6.371 "projectes especials", que costaran uns 30.000 milions més del que volia la Casa Blanca. El president va garantir que amb allò, s'aconseguirien, pel cap baix, "centenars de milers de llocs de treball de qualitat, per als americans".

La nova llei de l'energia, de 12.300 milions de dòlars, ha costat el doble del que estimava la Casa Blanca, perquè està embolcallada del que el senador Pete Domenici, el republicà de New Mexico, que és qui la va presentar al Congrés, defineix com a mesures per crear "centenars de milers de llocs de treball". Segons el grup de pressió de control dels conservadors anomenat Citizens Against Government Waste, els programes que excedeixen la despesa prevista van passar de menys de 2.000, a mitjan anys noranta, als 14.000 d'enguany.

Els polítics, però, no en són els únics culpables. Davant de qualsevol decisió política de qualsevol tipus es planteja la qüestió laboral, perquè és el que interessa més a la gent. Per això, els polítics, preocupats per una possible reelecció, fan mans i mànigues per protegir els llocs de feina contra el lliure comerç, contra els tancaments de les bases o contra qualsevol cosa que els amenace.

Els presidents de les grans empreses tampoc no són els únics culpables de la inseguretat laboral. Els seus predecessors regnaven en un sistema de producció en massa, estable, en què unes quantes grans companyies anaven creixent amb facilitat, sense gaire competència.

Les puges de salaris o de beneficis eren absorbides sense problemes, o es feien repercutir sobre els consumidors, i els llocs de feina es preservaven. Però els guanys, avui dia, provenen de la innovació i de la baixada de costos de producció. Per això les empreses fan el que poden per tal de retallar els sous.

Però, si la inseguretat continua igual, i el Govern continua contestant a això intentant preservar els llocs de treball i generant despesa, l'economia s'enfonsarà i no hi haurà manera d'evitar els acords de lliure comerç.

El Pentàgon i altres departaments quedaran paralitzats. Els nostres desequilibris fiscals assoliran nivells grotescos. Però quina alternativa tenim? No hi ha marxa enrere: no podem tornar als llocs de treball i als sous estables de mitjan segle XX.

La resposta és un nou plantejament que ofereix prou seguretat per acceptar el canvi econòmic. Suposem, per exemple, que els treballadors d'ingressos baixos o mitjans aconseguirien participar més dels guanys de la productivitat, apujant el mínim de cotització per a l'impost sobre la renda. Això ajudaria molt a tirar endavant als americans amb problemes econòmics.

Per tal de minvar els efectes de la pèrdua del lloc de feina, caldria que l'assegurança d'atur fóra una de recol·locació, que ajudaria la gent a aconseguir una altra feina. Caldria que les universitats ajudaren a formar novament els treballadors, en coordinació amb les empreses de cada zona, que són les que, de debò, coneixen les noves necessitats del sistema. L'assegurança salarial cobriria part de la diferència entre l'antic lloc de treball i el nou.

Si reduïm la inseguretat laboral que tanta gent pateix, els americans veuran amb més bons ulls el canvi econòmic

Robert B. Reich és professor de política econòmica i social a la Brandeis University i fou secretari de Treball dels EUA des del 1993 fins al 1997

© The New York Times – EL TEMPS
Traducció: Maite Insa